

ОГЛЯДИ. РЕЦЕНЗІЇ

Тетяна Новальська,

<https://orcid.org/0000-0003-3093-3998>,

докторка історичних наук, професорка,

професорка кафедри інформаційних технологій,

Київський національний університет культури і мистецтв (м. Київ, Україна)

вул. Євгена Коновальця, 36, м. Київ, 01601, Україна

e-mail: novalska@meta.ua

Перше комплексне дослідження бібліотечної мережі Національної академії наук України як єдиної системи бібліотечно-інформаційного забезпечення української науки

Рец. на кн.: Сокур О. Л., Клименко О. З. Інформаційно-комунікаційна діяльність бібліотечної мережі Національної академії наук України в системі наукових комунікацій : монографія / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; відп. ред. О. М. Василенко. – Київ, 2022. – 244 с.

Серед важливих завдань державної політики України є формування механізмів та інфраструктури інноваційної моделі розвитку на всіх рівнях – міжнародному, національному, регіональному, міжгалузевому, галузевому, локальному. Базове поняття інноваційної економіки – інноваційна інфраструктура, яка комплексно об'єднує науку, освіту, культуру, виробництво, управління та всі інші складники суспільного функціонування, визначає шляхи інноваційного поступу та забезпечує конкурентоспроможність і затребуваність на ринку.

Повсюдне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій та розбудова інформаційної взаємодії на всіх рівнях спонукають українські бібліотеки до об'єднання задля формування ефективного національного інформаційного середовища. Важливою умовою формування наукового інформаційного простору як невід'ємного сегмента національного є інтеграція та раціональна організація ресурсів на основі корпоративної діяльності.

Актуальність дослідження інформаційно-комунікаційної діяльності бібліотечної мережі Національної академії наук України упродовж столітньої історії її функціонування й зумовило мету написання представленої монографії. Авторками розроблено теоретичні положення та практичні рекомендації щодо формування і розбудови взаємодії учасників цієї наукової інфраструктури.

Професійне бібліотечне співтовариство має нагоду ознайомитися з ґрунтовним науковим дослідженням історії розвитку потужного бібліотечно-інформаційного комплексу нашої держави – бібліотечної мережі Національної академії наук України. Здійснено поглиблений аналіз історичних, соціально-політичних, культурних чинників становлення та розбудови академічних книгозбірень. Досягнення означеної мети пов'язано із постановкою та вирішенням таких завдань: обґрунтовано концептуальні засади бібліотечної взаємодії у сучасному бібліотекознавстві загалом та розвитку взаємодії бібліотечної мережі НАН України зокрема; представлено широку нормативно-методичну базу інформаційно-комунікаційної діяльності як українських книгозбірень, так і галузеві аспекти нормативно-організаційного забезпечення функціонування академічних бібліотек в умовах формування національного інформаційного простору; розроблено і науково аргументовано актуальні форми та оптимальні сучасні моделі взаємодії бібліотек мережі НАН України у період тотальної цифровізації, коли бібліотеки вийшли за межі своїх приміщень; комплексно досліджено питання формування інтегрованого інформаційного ресурсу НАН України як базового складника українського наукового інформаційного простору та координація у його створенні у рамках інноваційних проєктів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського.

Структуру монографії логічно побудовано. Видання складається з передмови, вступу, матеріал згруповано у трьох розділах, які своєю чергою також поділяються на три підрозділи, післямови та списку використаних джерел. Представлене дослідження базується на історичному досвіді становлення науково-організаційного забезпечення інформаційно-комунікаційної діяльності загалом та взаємодії бібліотек наукових установ НАН України. Представлений зміст дослідженого матеріалу дозволить авторкам виявити сучасні пріоритетні напрями та принципи подальшої співпраці академічних книгозбірень. Успішна реалізація цих базових засад сприяє плідній розбудові бібліотечно-інформаційного забезпечення НАН України.

У передмові до видання, що рецензується, О. Сокур та О. Клименко – знані українські бібліотекознавиці, вказують, що «дослідження з розробленою класифікацією сучасних бібліотечних форм та моделей взаємодії з їх термінологічним визначенням», в якому обґрунтовано базові теоретичні засади взаємодії наукових бібліотек.

Безумовною заслугою дослідниць є глибокий історіографічний аналіз, який ґрунтується на визначенні внеску українських теоретиків і практиків бібліотечної справи в обґрунтування доцільності бібліотечної взаємодії, співпраці та співробітництва на всіх рівнях – від міжнародного до міжбібліотечного.

Авторки підкреслюють, що у світовому науково-освітньо-культурному просторі саме академічні бібліотеки, які володіють значним інтелектуальним потенціалом, цінними ретельно підібраними вузькотематичними культурними та історичними фондами, сьогодні є окремими фундаментальними системоутвірними елементами, які виконують стрижневі інформаційно-комунікаційні функції та входять до складу об'єднаних ресурсів загальнонаціонального значення, а отже є конкурентоздатними осередками доступу до набагато більшого універсу знань в умовах глобального інформаційного середовища.

Заслугує на увагу і представлено вченими питання концептуалізації терміна «бібліотечна взаємодія», який запропоновано трактувати у вузькому, широкому та найширшому сенсах відповідно. У вузькому сенсі – це прояв співпраці у бібліотечно-інформаційній сфері на рівні бібліотекарі – бібліотеки – бібліотечні мережі – об'єднання бібліотек на рівні асоціацій та органів державної влади. У широкому сенсі – міжсекторна взаємодія між бібліотеками і відповідними органами (Інформаційно-бібліотечна рада НАН України, Міністерство культури та інформаційної політики України, Міністерство освіти і науки України тощо) та третім сектором (інші організації – зацікавлені учасники: музеї, архіви, заклади вищої освіти тощо), державою і бізнесом. У найширшому сенсі бібліотечна взаємодія є цілеспрямованою діяльністю із розбудови цивілізованої демократичної держави, формування високоосвіченої нації, розширення патріотичного спрямування у вихованні ерудованої молоді, досягнення продуктивного діалогу між владою і громадянським суспільством, пропагування досягнень української науки і промоції надбань культури у світовому інформаційному просторі.

Взаємодія бібліотек наукових установ НАН України авторками визначена як тісно пов'язаний із розвитком наукових досліджень процес, що підвищує свою реагентність завдяки успішній реалізації завдання з кардинальної активізації роботи, зокрема з електронними документопотоками, з метою найповнішого задоволення інформаційних потреб користувачів-науковців, популяризації української науки та її збереження та є вагомим внеском у поступі євроінтеграційного курсу нашої держави.

Логічно і переконливо висвітлені у монографії основні етапи формування бібліотечної мережі НАН України. Трансформацію взаємодії академічних бібліотек проаналізовано з позицій цілісної бібліотечної системи НАН України на основі чіткої координації окремих напрямів упродовж усього більш як столітнього періоду функціонування. Наголошено, що узгодженість дій бібліотек мережі НАН України як єдиної системи досягається на основі єдиного науково-методичного керівництва, уніфікації нормативно-методичного супроводу технологічних процесів, проведення спільних наукових досліджень із проблем бібліотекознавства, книгознавства, інформатизації бібліотек, збереження бібліотечних фондів, функціонування системи підвищення кваліфікації.

Монографія має значну науково-теоретичну базу і ґрунтується на репрезентативному обсязі фактичного матеріалу, що беззаперечно забезпечує об'єктивність та достовірність отриманих результатів.

Дослідження характеризується логічною стрункністю, концептуальною цілісністю і глибиною проникнення у суть проблеми інформаційно-комунікаційної діяльності академічної мережі в системі наукових комунікацій.

Отже, репрезентоване фахівчинями Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського дослідження є розробленою класифікацією сучасних бібліотечних форм та моделей взаємодії з їх термінологічним визначенням, обґрунтованими базовими теоретичними засадами співпраці наукових бібліотек. Взаємодія академічних бібліотек розглянута як комплексна соціальна система, що дозволяє простежити сучасний стан та визначити перспективи розвитку співробітництва українських наукових бібліотек, особливо в сучасних умовах формування національного інформаційного простору. Авторками визначені оптимальні умови для ефективної співпраці бібліотечної мережі НАН України та запропоновані перспективні напрями й ефективні моделі для їхньої взаємодії як вирішального чинника формування єдиного наукового інформаційного простору.

Варто наголосити, що видання побачило світ у якісному художньому оформленні, а це додає ще більшої привабливості для читача.

На завершення зазначимо, що ця монографія є вагомим внеском у дослідження процесів становлення та розбудови мережі бібліотек Національної академії наук України. Дослідження буде корисним історикам культури і науки, фахівцям бібліотечної галузі, викладачам і студентам профільних закладів вищої освіти, аспірантам, фахівцям документально-комунікаційної сфери, також може бути використано як основа для подальших наукових розвідок у галузі бібліотекознавства та теорії наукових комунікацій.